

Vergaderjaar 2019–2020

35 300 B

Vaststelling van de begrotingsstaat van het gemeentefonds voor het jaar 2020

Nr. 16

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

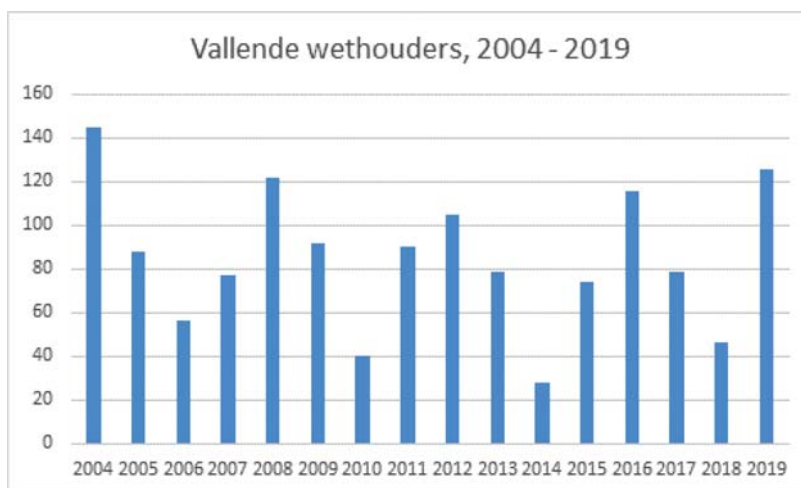
Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 maart 2020

In antwoord op het schriftelijk verzoek vanuit de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken van 21 januari 2020, doe ik u hierbij mijn reactie op het «Wethoudersonderzoek 2019» toekomen.

Uit het Wethoudersonderzoek, een jaarlijks onderzoek dat wordt uitgevoerd in opdracht van Binnenlands Bestuur, is gebleken dat in 2019 126 van de 1370 wethouders zich genoodzaakt voelden om op te stappen.¹ Daarvan kwamen 42 wethouders terug in een volgend college. Het aantal gevallen wethouders in 2019 is het op één na hoogste sinds de dualisering van het gemeentebestuur in 2002. Er is een golfbeweging te zien per collegeperiode (zie onderstaande tabel).

¹ «Wethoudersonderzoek 2019» in *Binnenlands Bestuur* 41, 2 op 10 januari 2020 5, 10–13.

De meeste wethouders vertrekken in het tweede volledige jaar van de collegeperiode. Het onderzochte jaar, 2019, was het eerste volledige jaar sinds de collegevorming in 2018.

Naast de 126 gevallen wethouders legden 75 wethouders het ambt neer vanwege uiteenlopende (persoonlijke) redenen. Dit waren bijvoorbeeld benoemingen tot burgemeester of gedeputeerde, of vanwege gezondheidsredenen.

Lokale dynamiek

Uit het onderzoek komt naar voren dat met name de lokale dynamiek heeft gezorgd voor het aftreden van individuele wethouders of hele colleges. In 2019 ging het meer dan voorgaande jaren om coalitiebreuken. Gerelateerde oorzaken die door de onderzoekers zijn geïdentificeerd zijn onder andere een breuk binnen de eigen fractie, de bestaande bestuurscultuur en verstoorde verhoudingen binnen het college.

Deze lokale dynamiek is in de eerste plaats een gemeentelijke aangelegenheid. Denk bijvoorbeeld aan het proces van coalitieonderhandelingen en de ondersteuning van het college van burgemeester en wethouders. Ook politieke partijen vervullen een grote rol in de scholing en advisering van fracties en collegeleden, naast de werving en voordracht van de kandidaat-wethouders.

Professionalisering en aantrekkelijkheid van het ambt

Als Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties sta ik voor de aantrekkelijkheid van het ambt, een goede vertegenwoordiging van verschillende groepen inwoners en de toerusting van wethouders. Dit gebeurt onder andere via ondersteuning van de Wethoudersvereniging.

Om meer aandacht te creëren voor de herkenbaarheid van de wethouder is de Wethoudersvereniging eind 2019 een nieuwe campagne gestart onder de leus: «trots op het ambt». Deze campagne krijgt vorm in een ambtsteken en beeldmerk.² Ik ondersteun deze campagne van harte vanuit het belang voor het openbaar bestuur dat er een grote, diverse groep mensen dit ambt wil vervullen.

² «Onbekend maakt onbemind – ambtsteken moet wethouder meer gezicht geven» in *De Volkskrant*, 26 november 2019.

Daarnaast vind ik het belangrijk dat (aanstaande) wethouders goed worden voorbereid op het ambt. Gezien veranderingen in de samenleving is permanente scholing tijdens het ambt van belang. Dit kan bijvoorbeeld door regelmatig tijd te nemen om vanaf een afstand naar de rol, positie en de eigen bestuursstijl te kijken. Ik ondersteun daarom de basisopleiding, intervisie en masterclasses in het kader van professionalisering vanuit de Wethoudersvereniging.

Vanuit het samenwerkingsprogramma Democratie in Actie³ wordt ondersteuning geboden aan de mensen in het lokaal bestuur: van wethouder tot gemeenteraadslid, burgemeester, gemeentesecretaris en griffier. Zo worden er «Maaltijdgesprekken» met wethouders en burgemeesters georganiseerd waarin aan de hand van concrete maatschappelijke uitdagingen, zoals de energietransitie, gesproken wordt over elkaars rollen en verantwoordelijkheden.

Arbeidsmarktperspectief

Bij de toerusting van wethouders hoort ook een goede loopbaanoriëntatie. Voor het arbeidsmarktperspectief na het wethoudersambt zijn de percepties van werkgevers over de ervaring van oud-wethouders bepalend. In opdracht van de Wethoudersvereniging en met financiële steun van mijn ministerie wordt momenteel onderzoek gedaan naar deze werkgeverspercepties en de arbeidsmarktparticipatie van oud-wethouders. Het onderzoeksrapport verwacht ik voor de zomer aan uw Kamer toe te zenden.

Onderzoeksagenda

De cijfers uit het onderzoek naar vallende wethouders vragen om nadere analyse. De Wethoudersvereniging betreft dit bij haar meerjarenplan. Samen met mijn ministerie wordt invulling gegeven aan de bijbehorende onderzoeksagenda, gericht op de verdere ontwikkeling van het wethoudersambt.

Op deze manier blijf ik mij – samen met de Wethoudersvereniging, de VNG, de politieke partijen en andere betrokken partners – inzetten voor een aantrekkelijk en professioneel ambt en daarmee een goed functionerend openbaar bestuur.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.W. Knops

³ Democratie in Actie is een samenwerking tussen de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de beroepsverenigingen en het Ministerie van BZK ter versterking en vernieuwing van de lokale democratie.